

Олена ІШУТІНА,
*доцент кафедри суспільно-гуманітарної
та медійної освіти Донецького ОблІППО*

Ірина ЛОБАЧОВА,
*методист відділу мовно-літературної
та мистецької освіти Донецького ОблІППО*

СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ІНШОМОВНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ: ДОСВІД ДОНЕЧЧИНИ

Сучасний етап розвитку національної освіти в Україні характеризується масштабними трансформаційними процесами, зумовленими як реформуванням освітньої галузі відповідно до концепції «Нова українська школа», так і викликами воєнного часу. У цих умовах особливої ваги набуває іншомовна освіта, адже володіння іноземними мовами сьогодні є не лише складником ключових компетентностей здобувачів освіти, а й важливим інструментом міжкультурної комунікації, академічної мобільності, професійної самореалізації та інтеграції у світовий освітній простір.

Для Донецчини, значна частина освітянської спільноти якої продовжує працювати в умовах дистанційного навчання, вимушеного переміщення та постійної адаптації до нових реалій, питання забезпечення якісної іншомовної освіти набуває стратегічного значення. Освітні виклики останніх років актуалізували необхідність переосмислення ролі методичної служби, оновлення форм професійної взаємодії педагогів, розвитку цифрових компетентностей учителів та створення сучасного освітнього середовища, здатного забезпечити безперервність і якість навчання [4].

У 2026/2027 навчальному році діяльність відділу мовно-літературної та мистецької освіти Донецького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти спрямовано на реалізацію стратегічних напрямів розвитку іншомовної освіти відповідно до державної освітньої політики, потреб педагогічної спільноти та викликів сучасного освітнього простору. Пріоритетними векторами діяльності визначено: удосконалення системи методичного супроводу вчителів іноземних мов, розвиток професійних спільнот, інтеграцію цифрових технологій та інструментів штучного інтелекту в освітній процес, підтримку міжнародного партнерства, створення відкритих освітніх ресурсів для надолуження освітніх утрат та розширення можливостей професійного розвитку педагогів [3; 8].

Важливим напрямом розвитку іншомовної освіти у 2026/2027 н. р. є оновлення змісту та форматів методичної роботи з педагогами іншомовної галузі. Заплановано проведення вебінарів, методичних студій, практичних семінарів, професійних майстерень, комунікативних платформ та консультативних зустрічей, орієнтованих на сучасні освітні виклики. Тематика заходів охоплюватиме питання реалізації Державного стандарту базової середньої освіти, організації компетентнісного навчання, розвитку читацької та комунікативної грамотності, формувального оцінювання, підготовки учнів до НМТ, використання цифрових сервісів, технологій штучного інтелекту та міжпредметної інтеграції [1; 7; 9].

Упровадження модельної навчальної програми «Іноземна мова 10–12 класи» (основний рівень) [2] висуває нові вимоги до фахової компетентності вчителів іноземних мов. Пріоритетним вектором підвищення кваліфікації стає опанування професійно спрямованого підходу до навчання: готовність проєктувати освітній процес не лише навколо комунікативних умінь, але й навколо реальних професійних ситуацій, спільних для різних галузей ринку праці. Це передбачає глибоке ознайомлення з положеннями Державного стандарту профільної середньої освіти, а також із практичними інструментами CEFR [10], зокрема в частині дескрипторів рівня B2 для кожного способу спілкування. Особливої уваги потребує медіація – складник комунікативної компетентності, який в оновленому томі CEFR (Companion Volume, 2020) виокремлено як самостійний і рівнозначний спосіб спілкування поряд із рецепцією, продукуванням та інтеракцією. Медіація охоплює не лише перекладацькі вміння, а й здатність учня передавати, пояснювати та адаптувати зміст для різних аудиторій, полегшувати взаєморозуміння між людьми, що є особливо затребуваним у професійному середовищі. Підвищення кваліфікації та міжкурсові заходи включатимуть моделювання ситуацій ділової та фахової комунікації, розроблення завдань, що інтегрують мовленнєву й предметну компетентності, цілеспрямоване навчання медіативних стратегій, а також оволодіння методами оцінювання, узгодженими із сучасними підходами CEFR.

Актуальним напрямом підвищення кваліфікації є розвиток умінь педагогів урахувати індивідуальні здібності та потреби здобувачів освіти в умовах профільного навчання, зокрема й щодо формування медіативних умінь, які потребують диференційованих підходів залежно від комунікативного досвіду учнів та специфіки їхнього майбутнього фаху. Оскільки програма орієнтована на підготовку учнів до ефективного спілкування в їхньому майбутньому професійному оточенні, учителі повинні вміти диференціювати навчальний зміст залежно від профілю класу чи спеціалізації закладу [1; 3]. Відповідно методична робота включатиме практикуми з відбору й адаптації автентичних матеріалів фахового характеру, розроблення вправ і завдань на медіацію тексту, ідей та концептів у професійному контексті, обміну досвідом щодо міжпредметної інтеграції, а також освоєння цифрових інструментів, які дають змогу моделювати різноманітні сценарії професійного мовленнєвого середовища. Системний підхід до такого підвищення кваліфікації забезпечить якісну реалізацію програмових вимог та сприятиме формуванню в учителів стійкої методичної готовності до роботи в умовах оновленої профільної школи.

Надзвичайно важливим напрямом підвищення кваліфікації вчителів англійської мови є підготовка до роботи з дітьми дошкільного віку. З 1 вересня 2026 року відповідно до норм Закону України «Про дошкільну освіту» вивчення англійської мови стає обов'язковим для всіх дітей віком 5–6 років у закладах дошкільної освіти, а для організації цієї роботи передбачено введення окремої посади вчителя англійської мови [5; 6]. Це означає, що значна частина вчителів може опинитися в принципово новому для себе педагогічному середовищі, яке вимагає специфічних знань і вмінь. Курси та тренінги будуть спрямовані на формування в педагогів розуміння вікової психології дітей 5–6 років, особливостей їхнього сприйняття, уваги та пам'яті, а також принципів навчання іноземної мови через гру, пісню, рух і казку – без застосування традиційних шкільних методів, орієнтованих на читання й письмо. Ключовим акцентом підготовки вчителів англійської мови для дошкільної ланки має стати опанування методів комунікативного навчання, адаптованих до можливостей і природних потреб дошкільників: занурення в мовленнєве середовище через повторювані ритуали, рольові ігри, сторітелінг та сенсорні активності. Важливо також формувати вміння створювати розвивальне мовленнєве середовище в груповому просторі, взаємодіяти з вихователями та батьками як повноправними учасниками мовленнєвого розвитку дитини.

Особливу увагу буде приділено практичній спрямованості методичного супроводу. У межах професійних заходів педагоги матимуть можливість ознайомлюватися із сучасними цифровими платформами для створення інтерактивних вправ, онлайн-тестів, мультимедійного контенту та адаптованих дидактичних матеріалів. Одним із пріоритетів стане формування в учителів навичок ефективного використання інструментів штучного інтелекту для створення навчальних матеріалів, диференціації завдань, розвитку мовленнєвих навичок учнів та персоналізації освітнього процесу.

У контексті цифрової трансформації освіти планується посилити увагу до розвитку креативних підходів до навчання іноземних мов. Особливого значення набуватимуть технології сторітелінгу, дизайн-мислення, гейміфікації, інтерактивного навчання та створення динамічного освітнього середовища, у якому учень є активним учасником освітнього процесу. Передбачено популяризацію практик використання інтерактивних платформ для створення цифрових робочих аркушів, автоматизованого зворотного зв'язку, візуалізації навчального контенту та інтеграції мультимедійних ресурсів у процес навчання іноземних мов [6].

Важливим складником діяльності у 2026/2027 н. р. стане організація освітніх ініціатив у співпраці з українськими видавництвами «Ранок» і «Лінгвіст». Партнерська взаємодія з видавництвами сприятиме оперативному реагуванню на освітні запити педагогів, ознайомленню вчителів із сучасними навчально-методичними комплектами, цифровими платформами, інтерактивними технологіями та актуальними методичними рішеннями. Планується проведення серії вебінарів, авторських майстерок, практичних студій та презентацій сучасних освітніх ресурсів для вчителів англійської, німецької та французької мов.

Стратегічним напрямом діяльності залишається розвиток мультилокаційного освітнього хабу «Донецчина: English Space» як відкритого освітнього простору для дітей, педагогів і батьків. У 2026/2027 н. р. заплановано збільшити кількість його учасників, урізноманітнити формати роботи та посилити практичну складову мовного навчання. У межах діяльності хабу передбачено проведення розмовних клубів, інтерактивних занять, мовних практикумів, тематичних освітніх подій та заходів із розвитку комунікативної компетентності. Особливу увагу буде приділено створенню безпечного освітнього середовища, яке поєднує мовне навчання, соціально-емоційну підтримку й розвиток навичок

ефективної комунікації. Робота хабу також сприятиме розвитку мотивації учнів до вивчення іноземних мов і формуванню позитивного освітнього досвіду в умовах дистанційної та змішаної форм навчання.

Триває робота творчих груп учителів щодо розроблення карток опорних знань для надолуження освітніх утрат, яка є одним із пріоритетів діяльності відділу. Освітні втрати, спричинені тривалими перервами в навчанні, зміною освітнього середовища та дистанційним форматом роботи, потребують створення адаптованих навчальних ресурсів, орієнтованих на підтримку учнів різних рівнів підготовки. У 2026/2027 н. р. планується формування відкритого банку карток опорних знань з англійської та німецької мов як доступного методичного ресурсу для педагогів області. Розроблені матеріали будуть спрямовані на повторення базового мовного матеріалу, розвиток мовленнєвих умінь, систематизацію знань учнів та формування навчальної автономності. Особливу увагу буде приділено доступності змісту, візуалізації матеріалу, практичній спрямованості завдань та індивідуалізації навчання. Індивідуалізація опорних карток передбачає адаптацію змісту, рівня складності та способів подання матеріалу відповідно до мовних потреб, навчальних можливостей і пізнавальних особливостей учнів.

Суттєву роль у реалізації стратегій розвитку іншомовної освіти відіграватиме систематизація професійної присутності педагогічної спільноти в соціальних мережах і цифрових професійних просторах. У сучасних умовах цифрові професійні спільноти стали важливим інструментом оперативної комунікації, професійної підтримки та поширення методичної інформації. Планується подальший розвиток і адміністрування фахових груп освітян іншомовної філології в соціальних мережах та месенджерах, через які педагоги отримуватимуть доступ до актуальних освітніх новин, вебінарів, міжнародних програм, конкурсів, методичних рекомендацій та практичних матеріалів.

Водночас цифрові професійні спільноти – це відкритий простір для професійної взаємодії, обміну педагогічним досвідом, презентації авторських практик та підтримки творчих ініціатив учителів. Особливо актуальним у 2026/2027 н. р. стане створення єдиного інформаційно-методичного середовища для педагогів іншомовної галузі Донецчини.

Важливим складником стратегічного розвитку іншомовної освіти залишається міжнародна співпраця. Методичний супровід учителів іноземних мов фахівці відділу реалізовуватимуть у контексті партнерської взаємодії з British Council та Goethe-Institut. Таке партнерство відкриває для педагогів можливості професійного розвитку, участі в міжнародних освітніх проєктах, ознайомлення із сучасними методиками викладання та використання автентичних навчальних ресурсів. Учителі німецької мови Донецчини й надалі матимуть можливість активно використовувати освітні ресурси та професійні програми Goethe-Institut. Планується популяризація міжнародних конкурсів, семінарів, стипендійних програм, цифрових платформ і методичних ресурсів, які сприятимуть реалізації діяльнісного та комунікативного підходів у навчанні німецької мови [9].

Перспективним напрямом міжнародної співпраці стане ознайомлення педагогів із можливостями програми eTwinning, що відкриває нові можливості для участі в міжнародних освітніх проєктах, розвитку міжкультурної компетентності, цифрової грамотності та партнерської взаємодії між закладами освіти різних країн.

Сучасна іншомовна освіта Донецчини дедалі більше орієнтується на інтеграцію цифрових технологій, міжпредметну взаємодію та розвиток компетентностей XXI століття. Використання інтерактивних платформ, мультимедійного контенту, ігрових технологій та інструментів штучного інтелекту розглядатиметься як один із ключових ресурсів підвищення мотивації учнів, активізації пізнавальної діяльності та створення умов для персоналізації навчання.

Не менш важливим напрямом розвитку іншомовної освіти залишається підтримка професійної спільноти педагогів, формування культури взаємодії та взаємопідтримки. Умови дистанційного навчання та територіальної розпорошеності освітян актуалізували потребу у створенні відкритого професійного простору для обміну досвідом, професійного спілкування та спільного пошуку ефективних освітніх рішень. Саме тому діяльність фахівців відділу мовно-літературної та мистецької освіти у 2026/2027 н. р. буде спрямована не лише на реалізацію окремих методичних заходів, а й на формування стійкої професійної спільноти вчителів іноземних мов Донецчини.

Отже, стратегічні вектори розвитку іншомовної освіти Донецчини у 2026/2027 навчальному році орієнтовані на створення сучасного, відкритого та гнучкого освітнього середовища, здатного забезпечити якісну мовну освіту в умовах суспільних трансформацій. Пріоритетами діяльності визначено розширення охоплення педагогів у межах роботи хабу «Донецчина: English Space», формування відкритого банку карток опорних знань з англійської та німецької мов, систематизацію

професійної присутності в соціальних мережах, активізацію міжнародної співпраці та залучення педагогів до європейських освітніх ініціатив. Усе це сприятиме подальшій трансформації іншомовної освіти Донеччини відповідно до сучасних освітніх викликів і потреб українського суспільства.

Список використаних джерел

1. Державні стандарти. *МОН України* : вебсайт. URL : <https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/derzhavni-standarti> (дата звернення: 16.05.2026).
2. Модельні навчальні програми. Іноземна мова. *Інститут модернізації змісту освіти* : вебсайт. URL : <https://imzo.gov.ua/model-ni-navchal-ni-prohramy/movno-literaturna-osvitnia-haluz/inozemna-mova/> (дата звернення: 16.05.2026).
3. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 року № 988. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80#Text> (дата звернення: 16.05.2026).
4. МОН затвердило особливості дистанційного навчання: що зміниться. *МОН України* : вебсайт. URL : <https://mon.gov.ua/news/mon-zatverdilo-osoblyvosti-dystantsiinocho-navchannia-shcho-zminytsia> (дата звернення: 15.05.2026).
5. Про дошкільну освіту : Закон України від 6 червня 2024 року № 3788-IX. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3788-20#Text> (дата звернення: 16.05.2026).
6. Про застосування англійської мови в Україні (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2024, № 38, ст. 243) : Закон України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3760-20#Text> (дата звернення: 16.05.2026).
7. Про освіту : Закон України від 5 вересня 2017 р. № 2145-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 16.05.2026).
8. Про повну загальну середню освіту : Закон України від 16.01.2020. № 463-IX. Дата оновлення: 08.12.2023 № 3504-IX. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> (дата звернення: 16.05.2026).
9. Стратегічний план діяльності Міністерства освіти і науки України до 2027 року. URL : <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/Docs%20Kampania%20Priyom%2024/Strateh.plan.diyalnosti.MON.do.2027.roku.pdf> (дата звернення: 15.05.2026).
10. Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. URL : <https://rm.coe.int/common-european-framework-of-reference-for-languages-learning-teaching/16802fc1bf> (дата звернення: 15.05.2026).

Олена ГОЛОВІНА,
методист відділу мовно-літературної
та мистецької освіти Донецького ОблІППО

Лариса ТИЩЕНКО,
методист відділу мовно-літературної
та мистецької освіти Донецького ОблІППО,
кандидат філологічних наук, доцент

ІННОВАЦІЙНІ СТРАТЕГІЇ МОТИВАЦІЇ УЧНІВ НУШ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ

*Успішні та неуспішні люди не надто відрізняються здібностями.
Вони різняться лише бажанням досягти максимуму свого потенціалу.*

Джон Максвел

У 2026 році українська освітня система продовжує долати глибокі екстремальні виклики, спричинені тривалим воєнним станом, руйнуванням інфраструктури, вимушеним дистанційним навчанням та постійною психоемоційною напругою.

Найбільш критичним наслідком цих чинників є стрімке зростання освітніх втрат і зниження пізнавального інтересу учнів, особливо в галузі читацької грамотності. Оприлюднені результати міжнародного дослідження якості освіти PISA-2022 виявили серйозне зниження середнього показника українських здобувачів освіти з читання – на 38 балів порівняно з 2018 роком. Лише 59% українських підлітків досягли базового (другого) рівня читацької грамотності, що свідчить про відставання від однолітків